

MEDLEMSRAPPORTERING FOR

Bane NOR

For 2020

OFFENTLIG SEKTOR

”Å stille etiske- og sosiale krav i offentlige anskaffelser er nødvendig for å fremme anstendige arbeids- og miljøforhold. Det vil også styrke prinsippet om likebehandling, som er en forutsetning for velfungerende og effektive markeder.”

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltningen av fellesskapets ressurser bør offentlige virksomheter gå foran og etterspørre varer som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i leverandørkjeden.

Medlemmer i Etisk handel Norge har forpliktet seg til å bruke sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig handel og rettferdig konkurranse mellom leverandører, der samfunnsansvar er en viktig komponent på linje med pris, kvalitet, leveringssikkerhet, osv. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at useriøse leverandører ikke tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene får sine grunnleggende rettigheter oppfylt og at produksjonen ikke er til skade for miljøet.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel. Rapporten er offentlig tilgjengelig. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet.

Rapporteringsmalen for medlemmer i offentlig sektor ble revidert 2013, blant annet for å gi et bedre og klarere bilde av medlemmenes arbeid med etisk handel i leverandørkjeden. Andre forhold som miljøvennlige innkjøp, sosial dumping og anskaffelse av rettferdig handel-merkede varer er også viktig, men ikke en del av denne rapporten.

Heidi Furustøl
Daglig leder Etisk handel Norge

Forord fra: **Cathrine Loenneken, Direktør Anskaffelser**

Bane NOR har som stor offentlig innkjøper en viktig rolle i arbeidet med å utvikle en bærekraftig leverandørkjede. Vi er bevisst vårt ansvar og tar en tydeligere rolle gjennom å stille samfunnsansvarskrav utover lov- og forskriftskrav, styrke kompetansen på samfunnsansvar internt, samarbeide med andre byggherrer, innkjøpsorganisasjoner og andre initiativtakere og ansvarliggjøre leverandørene. På den måten kan vi sammen bidra til en mer ansvarlig og bærekraftig utvikling. Å ta sosialt ansvar og sikre etisk handel i våre kjøp av varer og tjenester er en viktig del av arbeidet med samfunnsansvar. Gjennom vårt medlemskap i Etisk Handel Norge får Bane NOR tilgang til enhver tid beste praksis innenfor tema, tilgang til kurs og kompetanse, samt mulighet til å lære av andre medlemmer. I 2020 har vi deltatt i prosjektet Bærekraft 17 som har gitt ytterligere samarbeid om beste praksis og læring på feltet. I 2020 har vi også inkludert utvidede kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden i varekjøpkontrakter. Alt i alt bidrar dette til å videreutvikle vårt arbeid med etisk handel. I vårt arbeid med etisk handel fremover er det viktig å ansvarliggjøre leverandørene. Innføring av systematisert oppfølging av vare- og tjenestekontrakter med aktsomhetsvurderinger som metode blir avgjørende. Vi skal ha fokus på å gjennomføre flere kontroller og revisjoner, samt fortsette å rette fokus på utvikling av intern og ekstern kompetanse på tema i anskaffelser.

Om virksomheten:

Navn:

Bane NOR

Antall ansatte:

3 400

Samlet innkjøp av varer og tjenester, inkl. investeringer, i rapporteringsåret (NOK):

20 049 000 000

Anskaffelser og leverandører som omfattes av årsrapporten:

Antall anskaffelser som omfattes av rapporten:

66

Hvilke varer som omfattes:

Jernbaneteknisk materiell og IKT (materiell). Bane NOR stille etiske og sosiale krav i alle kontrakter. Bane NOR kjøper varer blant annet fra følgende land: (DE) Tyskland, (AT) Østerrike, (GB) Storbritannia, (SE) Sverige, FI (Finland), IT (Italia).

Antall leverandører:

64

Totalverdi (cirka) på anskaffelsene som omfattes av rapporten (NOK):

1 037 000 000

Kontaktinformasjon for rapporten:

Navn: Vibeke Tegneby

Stilling: Leder Samfunnsansvar Anskaffelser

Epost: vibeke.tegneby@banenor.no

Telefon: 91756175

Innmeldingsår i Etisk handel Norge:

2013

“Bane NOR skal respektere og bidra til et anstendig arbeidsliv hvor grunnleggende arbeidsstandarder og -rettigheter, inkludert ILOs åtte kjernekonvensjoner, arbeidsmiljøloven og likestillingsloven, ivaretas og hvor arbeidstakerne ois en lønn de kan +

Foto: Flickr, ILO Better Work Programme

Prioriterte mål / aktiviteter i rapporteringsåret

Mål / aktiviteter for rapporteringsåret	Status / fremdrift
Implementere nye og spissede krav til samfunnsansvar i alle nye kontrakter og kommunisert til leverandørene, inkl. spissede krav til sosialt ansvar.	Nye og spissede samfunnsansvarskrav er implementert i alle kontraktsmaler justert for type kontrakt/anskaffelse.
Inkludere utvidede kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden	Inkludert utvidede kontraktsvilkår i kontrakter for større varekjøp
Utvikle kategoristrategi for jernbaneteknikk og IKT der tema sosialt ansvar og etisk handel tydeliggjøres mht. risiko og krav til oppfølging	Kategoristrategier etablert
Gjennomføre risikovurdering av porteføljer for kategori jernbaneteknisk materiell og IKT med fokus på samfunnsansvar/etisk handel	Dette arbeidet er påstartet. Risiko skal avgjøre oppfølging.
Videreutvikle systematikk og risikoverktøy for vurdering av risiko ved nyanskaffelser.	Utvikling av systematikk under arbeid
Ha jevnlig dialog og samarbeid med leverandører og bransjen om samfunnsansvar og oppleves som en profesjonell samarbeidspartner	Det er gjennomført dialog med andre innkjøper på tema. Det gjennomføres jevnlig dialog med leverandører som en del av oppfølging av kontrakt.

Prioriterte mål / aktiviteter for kommende rapporteringsår

Mål / aktiviteter
Ytterligere utvikle kompetanse på samfunnsansvar i anskaffelser generelt og etisk handel spesielt gjennom kurs, interne og eksterne.
Gjennomføre flere risikobaserte kontroller/revisjoner og leverandørmøter for å sikre etterlevelse av de krav vi stiller i kontrakter.
Ha gjennomført en fullstendig risikovurdering av porteføljen for jernbaneteknisk materiell og IKT med utgangspunkt i samfunnsansvar/krav til etisk handel og ivaretagelse av menneskerettigheter i leverandørkjeden. Etablert en handlingsplan for risikobasert oppfølging.

1. FORANKRING

Forankring, organisering og kompetanse

1. FORANKRING, ORGANISERING OG KOMPETANSE

1.1 Hvordan arbeid med etisk handel er forankret og organisert i virksomheten

Om arbeidet med etisk handel er forankret i strategiske prosesser / dokumenter.

Arbeidet med etisk handel og ivaretagelse av menneskerettigheter er en integrert del av Bane NORs arbeid med etikk og samfunnsansvar. Arbeidet er forankret hos konsernledelsen, Styret i Bane NOR og styrende dokumenter. Vi stiller spissede samfunnsansvarskrav i alle kontrakter med leverandører der sosialt ansvar inngår. I inngåelse og oppfølging av kontrakter er samfunnsansvar, derav sosialt ansvar og etisk handel et tema som vurderes spesielt hvor risiko for brudd ansees som høy.

Om det er utarbeidet en konkret plan eller tilsvarende for mål / aktiviteter som gjelder rapporteringsåret.

Det er utarbeidet mål og tiltak for arbeid med utvikling av en bærekraftig leverandørkjede for 2020 og for perioden 2021-2025. Planen inngår i arbeidet med Bane NOR konsernets plan og arbeid med bærekraft og bærekraftsrapportering.

Om det rapporteres på fremdriften i arbeidet med etisk handel til administrativ / politisk ledelse i virksomheten.

Fremdrift i arbeidet rapporteres som en del av Bane NORs samlede bærekraftsrapport årlig. I tillegg rapporteres fremdrift jevnlig til Styret og konsernledelsen. Bane NOR har også en årlig dialog med Samferdselsdepartementet der fremdrift rapporteres.

Om en person i virksomheten har ansvar for arbeidet med etisk handel.

Ansvar for arbeidet ligger i Anskaffelser hos leder for samfunnsansvar.

Om andre personer i virksomheten er involvert i arbeidet med etisk handel.

Alle ansatte i Bane NOR har et ansvar for etterlevelse av krav til samfunnsansvar i leverandørkjeden. I tillegg har kontraktsrådgivere og kontraktsansvarlig et særskilt ansvar for oppfølging av de kontraktskrav som stilles gjennom jevnlig dialog med leverandør. Kategorileder for kategoriene jernbaneteknisk materiell og IKT har også et særskilt ansvar for bla. risikovurdringer, overvåkning og kontroll.

1.2 Kompetanseutvikling og opplæring

Om deltakelse på kurs og/eller andre kompetansehevende tiltak i rapporteringsåret for å øke kunnskapen om etisk handel hos ansatte.

Det er gjennomført en rekke kompetansehevende tiltak i form av både frivillige og obligatoriske kurs og webinarer innen samfunnsansvar for de som jobber med anskaffelser og leverandører der etisk handel og sosialt ansvar er et tema. Det er utviklet en egen portal for samfunnsansvar med fagstoff, verktøy og lenker til tema sosialt ansvar/etisk handel.

Om virksomheten har identifisert behov for opplæring og/eller andre kompetansehevende tiltak knyttet til etisk handel.

Det er identifisert et behov og ønske om tilgang til gode kilder/systemer som kan bistå organisasjonen i arbeidet med risikovurdering ved kontraktinngåelse og oppfølging.

2. IMPLEMENTERING

Implementering av etisk handel i anskaffelsesprosessen

Foto: Kirkens Nødhjelp

2. IMPLEMENTERING AV ETISK HANDEL I ANSKAFFELSESPROSESSEN

2.1 Risikokartlegging

Beskriv metode og/eller kilder for risikokartlegging virksomheten bruker, før eller etter inngåelse av kontrakt, for å identifisere risiko for mulige brudd på arbeidstakerrettigheter og miljøforhold i leverandørkjeden.

Først og fremst gjøres det en overordnet vurdering av risiko for brudd på menneskerettigheter og miljø i kategoristrategier for hhv. jernbaneteknisk materiell og IKT der etisk handel først og fremst er et tema. I denne risikovurderingen benyttes bla. Difis høyrisikoliste i tillegg til egen kunnskap. Ved kartlagt høy risiko ber vi leverandørene levere inn signert egenrapporteringskjema på lønns- og arbeidsvilkår. I strategifasen tas det også stilling til om vi skal sette krav til miljøledelsessystem. Dette kravet setter vi dersom vi anser det som en risiko at det er dårlige miljøforhold i bransjen. I tilbudsfasen ber vi hovedleverandør oppgi leverandørkjeden. Leverandøren skal legge ved presentasjon av underleverandører og navn på fabrikk for å vise kontroll på leverandørkjeden. Etter tilbudene har kommet inn gjør vi søk på underleverandørene og de konkrete fabrikkene, for å avklare om de har vært involvert i arbeids- og miljøskandaler tidligere. I tillegg vil det bli stilt kontrollspørsmål under forhandlingene, både for å kunne gjøre oppdagelser, men også som forebyggende tiltak, for å vise at dette er noe vi tar på alvor. Vi ber også våre leverandører signere på våre nye og spissede krav til samfunnsansvar. Fra og med 2021 vil utvidede kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden inngå i kontrakten for større varekjøp.

I vår interne instruks for kontraktsoppfølging skal det stilles kontrollspørsmål knyttet til arbeids- og miljøforhold på våre oppfølgingsmøter. I hovedsak skjer dette på halvårlig basis med hver enkelt leverandør. Dersom det oppdages uønskede forhold, skal dette tas tak i umiddelbart, leverandør ansvarliggjøres og avvik dokumenteres. I tillegg tilstrebes det å foreta inspeksjoner av fabrikklokaler minst en gang per avtaleforhold der dette er aktuelt. Helst gjøres dette i starten av avtaleperioden. Dette skal både virke avdekkende og preventivt. Dersom det oppdages forhold som strider mot Bane NORs krav til samfunnsansvar skal det kreves at forholdene utbedres snarest, og ved grove funn skal avtalen heves, dette iht. kontrakt.

Bane NOR jobber også tett sammen med mange av de øvrige europeiske jernbaneforvaltningene bl. i ERPC WG Sustainable procurement. Videre deltar kjøper av jernbanemateriell i Bane NOR i ERPC WG Track, et forum for procurement. I dett forumet sitter deltakere fra europeiske jernbaneforvaltningene hvor det utveksles erfaringer med leverandørene i de relevante segmenter. Store aktører monitorerer markedet jevnlig i form av revisjoner i forhold til leverandører med leveringsproblemer, prissamarbeid mm. som Bane NOR drar nytte av i form av deling av revisjoner.

2.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

Oppgi i hvilke anskaffelser etiske- og sosiale krav er anvendt i rapporteringsåret, inklusive anskaffelser tidligere år dersom disse er gjenstand for oppfølging; type avtale; antall leverandører som leverer på avtalene; krav i hvilke faser i anskaffelsesprosessen. Virksomheter som legger etiske- og sosiale krav til grunn i alle anskaffelser lister opp minst fem anskaffelser der kravene anses som relevante.

I hvilke anskaffelser	Type avtale	Antall leverandører på avtalen	Anvendt etiske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen		
			Som kvalifikasjonskrav	Ved tildeling av kontrakt	Som kontraktvilkår
Skinner	Rammeavtale	1	Nei	Ja	Ja
Betongsviller	Rammeavtale	1	Nei	Ja	Ja
Signalkomponenter	Rammeavtale	4	Nei	Ja	Ja
GSM	Rammeavtale	3	Nei	Ja	Ja
Elektrisk forbruksmateriell	Rammeavtale	3	Nei	Ja	Ja

Oppgi hvilken mal for etiske- og sosiale kontraktvilkår og mal for kvalifikasjonskrav som er brukt i anskaffelsene listet opp i tabellen (Etisk handel Norge, Difi, egen mal, annen mal.)

Vi bruker Bane NORs egenutviklede krav til samfunnsansvar som inkluderer sosiale krav med referanse til bla. ILO konvensjoner. I tillegg har vi i kontrakt for større varekjøp inkludert kontraktvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden.

2.3 Oppfølging av etiske- og sosiale krav i kontraktsfasen

Hvilke enkeltprodukter/varer har vært gjenstand for kontraktsoppfølging i rapporteringsåret (kan også innbefatte enkeltprodukter/varer på avtaler inngått tidligere år)?

Alle avtaler knyttet til Jernbanemateriell og IKT er gjenstand for kontraktsoppfølging. Bane NORs rutine er å gjennomføre møte med hver enkelt leverandør per halvår, i tillegg til løpende proaktiv og reaktiv oppfølging over mail og telefon. Spesiell oppfølging har vært knyttet til PC kjøp med utgangspunkt i mediaomtale og i samarbeid med Etisk Handel Norge.

Beskriv oppfølgingstiltak og -aktiviteter virksomheten har gjennomført overfor leverandører i rapporteringsåret for å påse etterlevelse av de etiske- og sosiale kravene i kontraktsfasen:

Tiltakene er gradert etter risiko. Vi gjennomfører og/eller etterspør bla. gjennomførte revisjoner, ber om dokumentasjon på leverandørkjede og sertifikater.

Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til etiske- og sosiale krav i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Alle leverandører skal være gjenstand for kontraktsoppfølging minimum årlig gjennom møter der oppfølging av etiske og sosiale krav er på agendaen. I 2020 har det pga. covid-19 ikke vært noen fysiske kontroller/besøk da det

ikke har vært mulighet til å reise ut til fabrikkene. Det har vært egne dialoger med leverandører av bla. arbeidstøy og IKT-utstyr der etiske krav spesielt har vært på dagsorden.

Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kontraktskravene hos aktører i leverandørkjeden?

Nei

Hvis ja : Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid, etc)	Hvor i leverandørkjeden	Tiltak iverksatt for å rette avvik	Status

Beskriv erfaringer i arbeidet med anvendelse av etiske- og sosiale krav i anskaffelsesprosessen.

Vi opplever at våre leverandør har respekt for at vi krever at produksjon gjøres på en etisk forsvarlig måte, samt at vi sjekker etterlevelse gjennom kontroller. Når det gjelder jernbaneteknisk materiell opplever vi at det kan være vanskelig å verifisere dokumentasjon fra tilbydere med mange underleverandører. De spesielt risikoutsatte fabrikkene finner vi på lokasjoner som ofte ligger lengst unna. Det kan føre til at de leverandørene som får færrest inspeksjoner er de som det er størst risiko knyttet til. Krav til dokumentasjon og undersøkelser/krav til egenrapportering av de leverandørene med høyest risiko blir ikke mindre viktig. Vårt samarbeid med de europeiske jernbaneorg. nevnt over er spesielt viktig får å redusere kost. per innkjøper relatert til revisjoner/inspeksjoner. Det krever høy kompetanse og erfaring for å gjennomføre god risikovurdering på området samfunnsansvar og etisk handel.

3. PÅDRIVERROLLE

Pådriverrolle, dialog og kommunikasjon

Foto: Shutterstock

3. PÅDRIVERROLLE, DIALOG OG KOMMUNIKASJON

3.1 Øke oppslutning internt og eksternt

Har virksomheten gjennomført tiltak/aktiviteter internt og eksternt i rapporteringsåret for å øke bevisstheten, kunnskapen og oppslutningen om etisk handel.

Ja

Hvis ja, beskriv tiltak/aktiviteter

Type tiltak	Formål	Målgruppe
E-læring - etikk og samfunnsansvar. Gjennomføres årlig.	Gi informasjon om BaneNORs retningslinjer, kjenne til ansvar som ansatt, dilemmatrening.	Alle ansatte
Etablert faglig nettverk for bærekraftig i anskaffelser.	Dialog, samarbeid og erfaringsutveksling om seriøsitet og ansvarlighet i leverandørkjeden.	Byggherrer, bransjeforeninger, leverandører.
Deltatt i Etisk Handel Norge prosjektet Bærekraft 17	Samarbeid og dialog om tema	Alle som jobber med anskaffelser
Kurs i samfunnsansvar	Øke kunnskapen om egne krav og hvordan sikre etterlevelse	Anskaffelsesorg. Prosjektledere, SK-rådgivere

3.2 Kommunikasjon

Hvordan virksomheten kommuniserer internt om sitt arbeid med etisk handel.

Relevant informasjon vedrørende etisk handel er lagt ut på samfunnsansvar sine fagsider internt.

Hvordan virksomheten kommuniserer eksternt om sitt arbeid med etisk handel.

Bane NOR informerer om arbeidet med etikk- og samfunnsansvar på selskapets hjemmesider banenor.no, samt i sin årlige bærekraftsrapportering. Bane NOR kommuniserer også sine krav og sitt arbeid med etisk handel i samarbeid med bransjeorganisasjonen, i møte direkte med leverandører og på leverandørkonferanser.

Kontakt:

Bane NOR

Vibeke Tegneby

vibeke.tegneby@banenor.no

91756175